

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

24.10.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал daily](#)

✓ Бюджет 2014: Ляв оптимизъм и скицирани реформи

Очаквано управляващите наблягат на социалните разходи. Голямата въпросителна за приходите е завишена ли е прогнозата за растеж и инфлация

Заявка за старт на отдавна отлагани реформи в здравеопазването и образованието, но засега без ясен фокус как точно ще бъдат реализирани, силен оптимизъм за икономическия растеж и данъчните приходи догодина и очаквано повече социални разходи. Това се чете в проекта на бюджета за догодина, който беше публикуван на интернет страницата на Министерството на финансите в сряда.

Едно от основните притеснения на анализаторите за държавните финанси догодина е именно заложеният ръст от 1.8%, при положение че икономиката стагнира вече трета поредна година. Под въпрос остава и инфлацията, която е сред по-трудните за прогнозиране показатели и затова през нея е лесно да се прокара повече оптимизъм в бюджета. Тя също е заложена на 1.8% догодина. Данните досега обаче показват, че има вероятност 2013 г. дори да завърши с дефлация. Все пак проектобюджетът не е напълно завършен. Докладът към него не е готов и ще бъде публикуван чак след като проектът бъде гласуван в Министерския съвет, съобщиха за "Капитал Daily" от финансовото ведомство. Това означава, че през идната седмица в него може да се очакват още промени. В момента например не са публикувани подробни разбивки на бюджетите по министерства, където ще се види в каква степен ще се реализират обявените съкращения на персонала в държавните ведомства. По закон финансовият план на страната трябва да бъде внесен за гласуване в парламента до края на този месец.

1.8% по скалата на МФ

Най-голямата земетръсна зона в бюджета за догодина продължава да е прогнозата на експертите от Министерството на финансите (МФ) за ръста на икономиката догодина. Тя е очертана като фискален риск и в мотивите към проектобюджета. Още повече че наскоро Международният валутен фонд ревизира очакванията си за ръста на българската икономика догодина с 0.7 пункта надолу и сега прогнозата им е по-песимистична от тази на българското правителство - 1.6%. Оттам естествено идват и притеснения за изпълнението на приходната част на бюджета. За 2014 г. се залага малък ръст на постъпленията по консолидираната фискална програма от 500 млн. лв. до 30.89 млрд. лв. Той трябва да дойде основно от данъчни приходи, за които се предвижда да нараснат с близо 1.5 млрд. лв., като в голямата си част този ефект трябва да дойде от косвените данъци (допълнително 600 млн. лв. от ДДС и 250 млн. лв. от акцизи). Общо данъчните и осигурителни приходи трябва да се увеличат с 6.5%, което, ако не се сбъднат очакванията за изсветляване на икономиката (виж карето) или по-висока събираемост, може да се окаже трудно изпълнимо. От въвежданото на обратно начисляване на ДДС например се очаква 400 млн. лв. положителен ефект. "С почти 100% сигурност бюджетът ще бъде прекрояван догодина, след като се види, че заложените в него цели са нереалистични", коментира икономист. "Съществени са рисковете за изпълнение на приходите, тъй като реално не се прилагат никакви мерки за подобряване на събираемостта", допълва той.

Приоритети 2014

В проектобюджета е записано поне на хартия и желанието на управляващите да започнат реформи в два от най-недофинансираните сектори - образованието и здравеопазването. Една от идеите е за демонополизация на здравното осигуряване. Оттам става ясно, че средствата за реформата ще за сметка на здравноосигурителните приходи по бюджета на здравната каса.

За образование пък са предвидени 100 млн. лв. повече. Общо средствата са близо 300 млн. лв, като фокусът е върху равния достъп до качествено образование. Правителството планира да промени системата на делегираните бюджети, като въведе критерий "качество на обучението". Идеята е повече пари да получат училищата с високи резултати, както и да се преодолеят разликите между големите и малките училища. В момента единствен критерий е броят ученици, заради което училищата в по-малко населените райони в страната се справят по-трудно. Подобен механизъм е предвиден и във висшето образование, като критерии ще бъдат реализацията на студентите на пазара на труда и приоритетните за страната специалности.

От структурата на приходите (виж графиката) наистина се вижда, че разходите в социалната, образователната и здравната сфера са единствените, които нарастват като процент от БВП. Ключът обаче ще е в начина, по който ще се реализират реформите, ако има политическа воля да бъдат започнати.

Нова година, нов фонд

С новия фонд "Растеж и устойчиво развитие на регионите" управляващите смятат да изпълнят обещанието си за повече разходи за развитие на регионите. За него са предвидени 500 млн. лв. за догодина, като идеята му е общини и министерства да кандидатстват за средства от него на конкурентен принцип. За да се осигурят парите, са били орязани бюджетите на ведомствата. "Оптимизирането на разходите на министерства и ведомства, което сме направили, позволява да се насочи финансов ресурс към реализирането на публична инвестиционна програма "Растеж и устойчиво развитие на регионите в размер на 500 млн. лв.", каза в сряда финансовият министър Петър Чобанов.

Ключът тук обаче ще е да се създадат приоритетни области за инвестиране и механизъм за кандидатстване, който да не позволи средствата в него да се разпределят според политически вместо икономически цели. Въпреки че средствата за фонда са включени в капиталовите разходи на консолидираната фискална програма обаче, сумата, която държавата смята да инвестира догодина, намалява спрямо очакваното за тази година. Спадът е с 380 млн. лв. до малко под 5 млрд. лв. Едно от обясненията е, че през следващата година ще се усвояват средства от сегашния програмен период, който приключва в края на 2013 г. (по правилото n+2). Така предвидените бюджетни средства за съфинансиране са с 576 млн. лв. по-малко.

За сметка на това се увеличават текущите разходи - с 465 млн. лв., като основната част от тях ще отидат за пенсии (виж карето).

По-малък дефицит

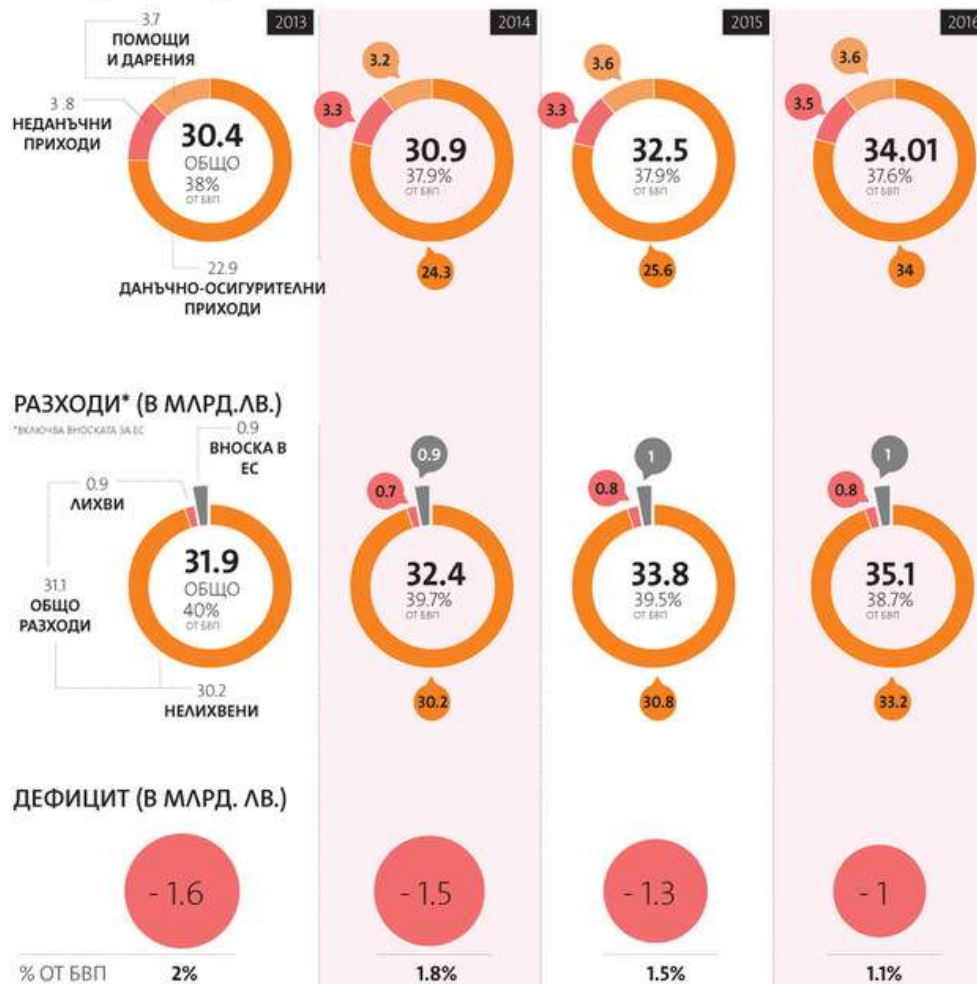
Разходите догодина ще се увеличат с по-малко, отколкото приходите - близо 400 млн. лв. до 31.45 млрд. лв. Така дефицитът през 2014 г. ще се свие спрямо заложения в актуализацията на бюджета до 1.8% от БВП, или с малко над 100 млн. лв. до 1.47 млрд. лв. За пръв път бюджетът се изготвя според Закона за публичните финанси, който влиза в сила от началото на следващата година. Затова в него са разписани макрорамката и консолидираната фискална програма за следващите три години. От тях се вижда, че правителството е заложило постепенен спад на дефицита до нивата, които България е обещала на Европейската комисия да достигне - 1.5% през 2015 г. и 1.1% от БВП през 2016 г.

Според прогнозите на финансист обаче дефицитът може да достигне 2.5-3% догодина, особено ако правителството залитне в посока твърде много социални разходи. По думите на Лъчезар Богданов от Industry Watch пък трябва да се внимава със ситуацията на траен дефицит, най-вече заради сигналите, които това дава на инвеститорите.

Догодина е заложено да се поеме до 4.4 млрд. лв. дълг. От тази сума 3 млрд. лв. ще отидат за плащане по падежиращ дълг (1.7 млрд. лв. по глобалните облигации, които трябва да се платят през януари 2015 г. и 1.3 млрд. лв. за падежиращ дълг на вътрешния пазар). Останалите 1.4 млрд. лв. са за покриване на дефицита, като по всичко личи, че не е предвидено поеманена дълг за други цели извън тези. Това оставя малко място за лавиране за непредвидени разходи и също поставя риск да се наложи актуализация. До 3.9 млрд. лв. могат да бъдат изтеглени от международните пазари. Максимумът на дълга се качва до 18 млрд. лв., а минимумът на фискалния резерв остава на 4.5 млрд. лв.

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2013-2016 Г.

ПРИХОДИ (В МЛРД. ЛВ.)

[Вестник Стандарт](#)

✓ Свиваме ранните пенсии от 2015 г.

След решенията за замразяване с 1 г. на стажа и възрастта за пенсиониране, за запазване на тавана на парите за старост и за вдигане на максималния осигурителен доход експертите от съвета за пенсионни промени продължават своята работа. Какви реформи да очакваме в близките и по-далечни години? Ще има ли промени в Кодекса на труда? За отговорите на тези въпроси потърсихме зам.-министъра на труда и социалната политика Светлана Дянкова.

- Г-жо Дянкова, експертите от съвета за пенсионни промени дадоха своите виждания за краткосрочните мерки, които трябва да залегнат в бюджета за 2014 г. Какви ще са следващите теми, по които ще дебатира този съвет?

- Това са средносрочните мерки. Няма как да избягаме от дебата за ранните пенсии, от пенсионирането на хората при първа и втора категория труд. Тук почти всички участници в консултативния съвет поставят въпроса какво да се прави от 1 януари 2015 г., когато е планирано да започне изплащането на професионалните пенсии изцяло от частните професионални фондове. Не е тайна, самите фондове предупреждават, че тези пенсии ще бъдат много ниски по различни причини. Вече има коментари отново да се удължи преходният период, в който НОИ допълва тези пенсии. Това ще е в съответствие и с нарастването на пенсионната възраст и стажа за работещите при масовата, трета категория труд. Т.е. изплащането на пенсиите за първа и втора категория да започне да се извършва от професионалните фондове не от 2015 г., а от 2016 г. Но удължаването с една година няма да реши проблема. Много от хората, които е трябвало да бъдат осигурявани с по-високи вноски в професионалните фондове, не са били осигурявани от своите работодатели редовно. Има хора само с една вноска на година, други - с две-три, трети пък са били осигурявани половин година.

- Не може ли да се изиска от тези работодатели да попълнят липсващите осигуровки? Все пак допълнителното осигуряване за първа и втора категория труд в професионален фонд е задължително, не е доброволно.

- Не виждам как ще накараме работодатели да плащат вноски, дължими някога през годините. Тук идваме до темата за криминализирането на укриването на осигуровки.

- Т.е., ако криминализирането се въведе, би решило този проблем?

- Да, то ще се разпростре върху всички работещи, не само върху тези от масовата, трета категория труд. Проблемът с осигуряването в професионален фонд ще дискредитира системата, защото, когато по партидите са натрупани малки сметки заради неплащане на вноски от работодателите, то дори да се начислява доходност, пенсиите ще бъдат много ниски.

- Смятате ли, че се налагат промени и при осигуряването в универсални фондове, т.нар. втора пенсия?

- Дебатите тук отново очаквам да са във връзка с тази неритмичност на внасяне на осигуровките. Но тук положението е по-лесно. Защото в универсалните фондове вноските са споделени между работодателите и работниците. Докато при професионалните са само работодателски. Разбира се, и за универсалните фондове стои въпросът за размера на пенсиите, които ще се получават от тях. И може би ще се води дебат за промяна на датата, от която ще започнат да се изплащат тези пенсии - да не бъде от 2023 г., а по-късно, отново във връзка с нарастването на възрастта за пенсиониране. Този въпрос ще го коментираме догодина, след като се види как точно тя ще расте. Знаете, че замразяването на възрастта и стажа за работещите при трета категория труд ще бъде само за една година и по този въпрос се получи консенсус от експертите. През 2014 г. трябва да се реши как да се приложи препоръчаният от експертите автоматичен механизъм за корекция на възрастта за пенсиониране. Това е голяма новост, истинска реформа, с която възрастта за пенсиониране ще се определя автоматично с продължителността на живота след пенсиониране. Тази тема ще я дебатираме през цялата 2014 г. Експертите ни препоръчаха да не бързаме, добре да го обмислим. Ще проучим опита на страни като Дания, Италия, Испания, за да видим дали оттам не можем да вземем нещо, което ни устройва.

- За пенсионирането на военните и полицаяте обединихте ли се в консултативния съвет около общо виждане?

- Да и това е връщане към принципите на осигуряването като солидарност и осигуряване за стаж и възраст. Не бива да има осигуряване по съсловия и професии. Рискът "старост" е еднакъв за всички работещи, независимо с какви професии са. Експертите смятат, че трябва да има възраст за пенсиониране на военните и тя да нараства както за хората при трета категория труд. Както и да има възраст за пенсиониране на полицаята и държавните служители в системата "Сигурност".

- Но то няма да се случи от догодина.

- Но това не означава, че ще остане така. Ще продължим да го дискутираме с намерението от 2015 г. да се промени. Аз съм сигурна, че самите военни и полицаи ще разберат, че удължаването на трудовия им живот е в тяхна защита, а не в тяхна вреда.

Друг сериозен проблем, който ще обсъждаме в консултативния съвет, са инвалидните пенсии. За тяхното ограничаване вече няколко пъти има препоръка от Еврокомисията. Защото продължават злоупотребите и не са изолирани случаите здрави и прави хора да получават инвалидни пенсии. И по този начин да се източва пенсионната система. По света или получаваш инвалидна пенсия, или, ако увреждането ти позволява да работиш, получаваш доходи от трудова дейност без всички онези добавки от държавата. Разбира се, за да се реши проблемът с инвалидните пенсии, трябва и здравната система да се намеси и най-после да се изгради електронната им система. Това са проблеми, които искаме да се случат от 2015 до 2017 г. - инвалидните, ранните, професионалните и универсалните пенсии.

- А в по-дългосрочен план какви промени трябва да се предприемат?

- В дългосрочен план искаме да решим въпроса с изравняването на възрастта за пенсиониране между мъжете и жените. Отново препоръка на Еврокомисията. Ясно е, че увеличението на възрастта няма алтернатива. Но аз ще настоявам за жените тази промяна да бъде колкото може по-гъвкава и отложена във времето. Защото жените бяха натоварени с всички трудности на този наш преход. След 2000 г. най-голямата тежест в осигурителната реформа падна върху жените. В период от 9 години за тях възрастта за пенсиониране скочи с 5 години, а стажът - с цели 14.

- Във вашия ресор са и трудовите отношения. Кои са най-неотложните промени в Кодекса на труда?

- Най-вече във взаимоотношенията работник - работодател в малки и средни предприятия. Сегашният Кодекс на труда устройва големите фирми. Но малките и средните предприятия, фамилият бизнес, трябва да бъдат с друг тип взаимоотношения и регулации. Трябва да се заложи по-голяма гъвкавост. Много хора се стряскат от подобна идея. Те питат: как така ще има един кодекс на труда за големите фирми, а друг - за малките. И започват много спекулации. Всъщност идеята е от малкия бизнес да се изискват по-малко документи, по-малко условности. Преценявайки, че наистина става дума за ателиета, за услуги, за фамилият фирми, да не товарим този работодател, който всъщност е работодател на жена си, с всичката задължителна документация, която имат големите фирми, в които работят много хора и разполагат с ресурси. Ще посоча един пример, даден от министър Адемов, за бръснаря, на когото му искали книга за отпуските, книга за инструктаж, фирма за трудова медицина... И той попитал - аз да работя ли или само книги да попълвам. Иначе промяната, която искаме да направим до края на годината, е свързана със стажуването. Трябва в Кодекса на труда да въведем тази форма на заетост и работодателят задължително да сключва стажантски договори с лица на възраст до 29 години, които са завършили висше или средно образование, но са без трудов стаж. Или нямат професионален опит по специалността. В момента нямаме фигурата на стажантския договор в Кодекса на труда. Този договор не трябва да е за по-малко 6 месеца и не повече от 12 месеца. Той ще се счита за трудов стаж, по него ще се плащат осигуровки и заплащането не трябва да е по-ниско от минималната заплата за страната. В момента уточняваме забележките на синдикатите и работодателите.

- Вие наскоро се обявихте за създаване на трудов съд? Защо?

- Убедена съм, че всички трудови дела, които сега вървят през гражданския съд, трябва да бъдат в отделен съд. И тогава ще бъде улеснен и по-бърз процесът. Защото сега едно трудово дело може да върви с години поради голямата натовареност на гражданските съдилища. Ще търся дебати по тази тема, защото смятам, че това е добре и за работодателя, и за работника. Специализиран трудов съд ще ускори делата и това е добре и за двете страни. Защото тук

става дума за връщане на работа или не, за плащане на обезщетение или не - т.е. възстановяване на права и за финансови ресурси. Но и това го оставяме за догодина.

✓ ЕС се размина на косъм с бюджетна криза

Европейският парламент одобри спешно отпускането на допълнителни 2,7 млрд. евро, за да може Европейската комисия да закърпи бюджета за тази година, съобщи БНТ. Мярката бе приета, след като ЕК предупреди, че ще спре плащанията от бюджета на ЕС на 15 ноември заради недостиг на средства. Председателят на комисията Жозе Мануел Барозу е изпратил писмо до евродепутатите, в което настоява за актуализация на бюджета, за да бъде избегнато обявяването в несъстоятелност. Ако това не беше станало, комисията щеше да спре да изплаща пари по различни проекти, от което щяха да пострадат и много български общини.

Проблемът възникна, след като стана ясно, че Европейският съюз е събрал по-малко мита от планираното. В резултат на икономическия спад постъпленията от вносни мита и такси са с 10% под очакваните, а отчисленията от ДДС - с 2,3%. Спасителната промяна в бюджета на ЕК бе приета на извънредно вечерно заседание на депутатите от Комисията по бюджет на Европейския парламент. "Приветствам изключителните усилия на парламента, защото това е единственият начин да не спираме плащанията тази година", заяви Януш Левандовски, еврокомисар за финансово програмиране и бюджет.

Европейският парламент ще обяви мнението си за бюджета на ЕС за 2014 г. следващия понеделник, но сегашните проблеми загатват, че недостиг на пари може да има и догодина. Бюджетът на Евросъюза се формира от 85 на сто вноски на страните членки и останалата част от постъпления от мита и ДДС.

[Вестник Сега](#)

✓ Държавата ще емитира до 4.4 млрд. лв. нов дълг

Очакванията за данъчните приходи вече са за 1.25 млрд. лв. повече спрямо 2013 г.

Държавният дълг през 2014 г. ще нарасне чувствително заради рефинансиране на стар дълг и покриване на планирания дефицит по бюджета. Предвижда се догодина държавата да емитира до 4.4 млрд. лв. нов дълг. До 3.9 млрд. лв. от него могат да бъдат поети на външните пазари. Така лимитът за дълга към края на 2014 г. се вдига на 18 млрд. лв. при ограничение за т.г. от 14.6 млрд. лв.

Финансовият министър Петър Чобанов вчера отказа да даде повече разяснения за размера на дълга, който правителството ще поема на външни пазари с аргумента, че темата е чувствителна и може да окаже влияние върху параметрите по бъдещите сделки. Той обясни, че от планирания нов дълг 1.3 млрд. лв. ще бъдат използвани за разплащане на настъпващи падежи по стар дълг през 2014 г., а 1.7 млрд. лв. - за предстоящ падеж в началото на 2015 г. Останалата част от новия дълг ще отиде за покриване на планирания дефицит по консолидираната фискална програма. Минусът в държавната хазна догодина ще бъде 1.472 млрд. лв., или 1.8% от БВП. Спрямо 2013 г. дефицитът се свива с 0.2%. Чобанов призна, че е имало натиск дефицитът да е по-висок, в рамките на допустимите до 3% от БВП според европравилата, но правителството е счело за по-правилно да върви към бюджетна консолидация. "При прогноза за икономически растеж е нормално да се търси свиване на дефицита", обясни Чобанов. Той коментира и обратната позиция - за по-бързо свиване на дефицита. "Политиката на правителството е да се стреми към по-нисък дефицит, но не за сметка на растежа на икономиката", заяви той. През 2015 и 2016 г. се планира дефицитът да се свива допълнително, съответно до -1.5 от БВП и до -1.1 от БВП.

Финансовият министър отказа да коментира нарастването на прогнозата за данъчните приходи в рамките на изготвянето на проектобюджета. Първоначално се говореше за ръст от 800 млн. лв., после за 1 млрд., а според публикувания проектобюджет данъчните приходи са с 1.25 млрд. лв. по-високи от заложеното за 2013 г. Основният ръст се чака от ДДС, откъдето според кабинета ще постъпят с 627 млн. лв. повече спрямо 2013 г. Чобанов обясни, че тази прогноза стъпва на очаквано съживяване на потреблението, както и на ефекта на данъчни промени като обратното начисляване на ДДС при зърнените култури (с очакван 400 млн. лв. положителен ефект). 220 млн. лв. ефект ще има според МФ фискалният контрол върху рискови стоки, който се въвежда от догодина. Върху приходите от ДДС обаче се очаква и негативен ефект - загуба на 200 млн. лв. заради непризнато ДДС по водните проекти на МОСВ. Повече приходи догодина се очакват и от акцизи - 263 млн. лв. допълнително. От средносрочната бюджетна прогноза става ясно, че през 2015 г. се планира вдигане на акциза за цигарите от настоящите 148 лв. на 1000 къса на 155 лв. на хиляда къса. Някои приходни пера в бюджета падат, като например приходите от собственост на държавата, които са намалени с 273 млн. лв. спрямо 2013 г.